COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

COM(92) 410 def.

Brussel, 23 september 1992

Voorstel voor een

BESLUIT VAN DE RAAD

betreffende de toekenning van financiële bijstand op middellange termijn aan Estland, Letland en Litouwen

(door de Commissie ingediend)

TOELICHTING

De verzoeken om financiële steun van Estland, Letland en Litouwen

Op de G-24-bijeenkomst op hoog niveau van oktober 1991 deden Estland, Letland en Litouwen een beroep op de Gemeenschap en de Groep van 24 industrielanden voor financiële bijstand ter ondersteuning van hun hervormingen om hun economieën naar marktmodel in te richten. Op de bijeenkomst van ministers van de Groep van 24 in november kwamen de ministers overeen de mogelijke behoeften van de Baltische Staten te onderzoeken in samenhang met de overeenkomsten die naar verwachting tussen deze landen en het IMF zouden worden gesloten op basis van hun hervormingsprogramma's.

Letland, Estland en Litouwen werden in het voorjaar van 1992 lid van het Internationale Monetaire Fonds. In nauw overleg met het IMF legden zij in de maanden daarna de laatste hand aan hun stabiliserings- en hervormingsprogramma's. Alvorens de onderhandelingen met de drie landen af te ronden raadpleegde het Fonds, in samenspraak met de Commissie, de Groep van 24 en stelde als voorwaarde voor zijn aanbeveling van programma's en stand-by-overeenkomsten dat de Gemeenschap en de Groep van 24 voldoende aanvullende financiële bijstand zouden toezeggen. De potentiële steun van de internationale financiële instellingen in aanmerking genomen, bedroegen de nog te dekken bedragen 105 miljoen USD voor Estland, 210 miljoen USD voor Letland en 285 USD voor Litouwen, in totaal circa 600 miljoen USD.

De Commissie heeft, als coördinator van de financiële bijstand van de G-24 aan de landen in Midden- en Oost-Europa, de verzoeken van de drie Baltische landen ondersteund en is besprekingen aangegaan met niet-EG-landen van de G-24 met het doel het totale bedrag bijeen te brengen. De meeste van deze landen gaven blijk van een positieve houding ten opzichte van deelneming aan de steunregeling en gaven een indicatie van hun waarschijnlijke bijdragen. Op 14 september keurde de Raad van het IMF de stand-by-overeenkomst met Litouwen goed. De goedkeuring

van eenzelfde overeenkomst met Estland wordt verwacht op 16 september en die voor Litouwen in oktober. Naar aanleiding van de besprekingen in het kader van de informele Ecofin-Raad van 4-6 september heeft de Commissie besloten een formeel voorstel voor een communautaire bijdrage tot de bijstand van de G-24 aan Estland, Letland en Litouwen in te dienen.

De hervormingsprogramma's

De voornaamste elementen van de stabiliserings- en hervormingsprogramma's van de drie Baltische staten zijn de voltooiing van de prijshervorming, het voeren van een behoedzaam budgettair en monetair beleid, de goedkeuring van strikte inkomensbeleid-maatregelen, verdere liberalisering van het wisselkoers- en handelsregime en een ingrijpende aanpassingsoperatie, onder meer omvattende de versnelling van de privatisering, fiscale hervorming, herstructurering of sluiting van onrendabele ondernemingen, hervorming van de banksector en de totstandbrenging van een op een markteconomie afgestemd wettelijk kader.

De drie landen hebben alle reeds aanzienlijke vorderingen geboekt met hun hervormingen, hoewel de mate van vooruitgang in de verschillende gebieden al naar land enigszins verschilt. De eerste stappen naar meer onafhankelijkheid van de andere Sovjet-republieken en naar een markteconomie werden reeds eind jaren '80 onder het Sovjet-systeem gezet. Sinds de Baltische staten in de zomer van 1991 formeel onafhankelijk zijn geworden, is het hervormingsproces aanmerkelijk versneld.

In al deze landen is de prijsliberalisering ver gevorderd. Medio 1992 waren de meeste prijzen vrijgelaten; alleen op het gebied van energie, vervoer en rente worden nog enkele prijzen door de staat gecontroleerd. De stijging van de grondstofprijzen, in het bijzonder van uit Rusland geïmporteerde olie, is in grote mate doorberekend in de consumptieprijzen. Als gevolg van deze maatregelen zijn de prijsniveaus van medio 1991 tot medio 1992 met 700 en 1000 % gestegen; de inflatie neemt echter sinds enige tijd minder snel toe. Met het oog op een behoedzaam budgettair beleid zijn subsidies aan staatsbedrijven en consumenten verlaagd of afgeschaft en is besloten tot belastingverhogingen en de afschaffing van belastingvrijstellingen. Men slaagde er niet in alle gevallen in de begroting in evenwicht te brengen; het tekort op de algemene begroting bedroeg bijvoorbeeld in Litouwen 3 1/2 %. Er zijn echter maatregelen getroffen om de begroting in de tweede helft van dit jaar in evenwicht te brengen.

Ten aanzien van de monetaire hervormingen en politiek bestaan er tussen de landen enkele verschillen. Estland introduceerde in juni, in het kader van een "currency board", zijn eigen nationale munteenheid, de kroon, met ruime convertibiliteit voor de lopende rekening en beperkte convertibiliteit voor de kapitaalrekening. Dit heeft de mogelijkheden waarover de regering beschikt om de economie te stabiliseren aanzienlijk vergroot. Letland introduceerde, onder de druk van het tekort aan contante roebels waarmee ook andere voormalige Sovjet-republieken kampen, in mei een parallelle munteenheid, de Letse roebel. In juli verliet Letland de roebelzone volledig door alle resterende Russische roebels door Letse te vervangen. Dit heeft de autoriteiten in staat gesteld een ambitieuzer inflatiepercentage na te streven dan Rusland en heeft in de afgelopen maanden geleid tot een opwaardering van de Litouwse roebel ten opzichte van de aangrenzende republieken. Litouwen bevindt zich nog in de roebelzone, maar zal naar verwachting in het najaar, met de goedkeuring van de stand-by-overeenkomst door het IMF, een nationale munteenheid introduceren, de litas.

Op het gebied van de structurele hervormingen verloopt de privatisering langzamer dan verwacht. Er werd een aantal kleine ondernemingen en flats verkocht, maar met de privatisering van de grotere bedrijven is nog niet veel vooruitgang geboekt. De nog niet opgeloste kwestie van de teruggave van bezittingen blijft dit proces vertragen. De wetgeving inzake het faillissement, de mededinging en de banksector is over het algemeen vastgesteld, maar de tenuitvoerlegging is in de meeste gevallen nog verre van voltooid.

<u>De behoefte aan extra financiële steun</u>

De Baltische staten ondervonden ernstige nadelige effecten van de aanvoercrisis in 1991 als gevolg van de verstoring van de handel met de andere voormalige Sovjet-republieken; vanwege de grote onderlinge afhankelijkheid tussen de Baltische staten en de andere republieken werden deze hierdoor (in vergelijking met andere Midden- en Oosteuropese landen) bijzonder zwaar getroffen. Begin 1992 werd deze situatie verergerd door een nieuwe externe schok als gevolg van de omvangrijke liberalisering van de prijzen in Rusland en in het bijzonder de prijsverhoging voor olie en andere grondstoffen (een handelsschok van 20-25 % van het BBP). In de zomer werd de situatie verder verslechterd door de uitzonderlijke droogte, waardoor de oogst (graan voor menselijke consumptie en voedergraan) ongeveer de helft van vorig jaar bedroeg.

Deze schokken voor de Baltische economieën en het effect van de ontmanteling van het centrale plansysteem hebben ertoe geleid dat de produktie in de eerste helft van 1992 30 % lager was in vergelijking met dezelfde periode van het voorgaande jaar; tot nu toe komt dit nog nauwelijks tot uitdrukking in de officiële werkloosheidscijfers. De invoer is verminderd als gevolg van het huidige tekort aan buitenlandse financiering. Zonder financiële steun van de internationale financiële instellingen, de Gemeenschap en andere G-24-landen, is het waarschijnlijk dat de produktie in hetzelfde tempo blijft dalen, waardoor de volledige tenuitvoerlegging van de stabiliserings- en hervormingsprogramma's in gevaar komt.

Voornaamste kenmerken van de lening

De Commissie stelt voor dat de Gemeenschap voor ongeveer 200 miljoen ecu deelneemt in een pakket financiële steun op middellange termijn van de G-24 voor de Baltische staten (met een totale waarde van circa 600 miljoen ecu), dat als volgt onder de landen verdeeld zou worden.

Ten aanzien van Estland stelt de Commissie voor dat de Gemeenschap voor maximaal 40 miljoen ecu deelneemt in een pakket betalingsbalanssteun op middellange termijn van de G-24, dat in totaal een bedrag van circa 105 miljoen ecu zou omvatten.

Ten aanzien van Letland stelt de Commissie voor dat de Gemeenschap voor maximaal 80 miljoen ecu deelneemt in een pakket betalingsbalanssteun op middellange termijn van de G-24, dat in een totaal een bedrag van ongeveer 210 miljoen ecu zou omvatten.

Ten aanzien van Litouwen stelt de Commissie voor dat de Gemeenschap voor maximaal 100 miljoen ecu deelneemt in een pakket betalingsbalanssteun op middellange termijn van de G-24, dat in totaal een bedrag van ongeveer 285 miljoen ecu zou omvatten.

De door de Commissie beoogde leningen hebben een maximale looptijd van zeven jaar, zullen nauw worden gekoppeld aan de tussen de betreffende landen en het IMF overeengekomen programma's en zullen worden uitgekeerd in twee tranches. In elk van de gevallen geldt als voorwaarde voor de uitkering van de eerste tranche dat een IMF stand-by-overeenkomst is gesloten. De tweede tranche van elke lening - ten vroegste in het tweede kwartaal van 1993 uit te keren - wordt vrijgegeven nadat is voldaan aan een aantal resultatencriteria, overeengekomen

met respectievelijk de Estlandse, de Letse en de Litouwse regering en na raadpleging van het Monetair Comité. De opgenomen leningen en de verstrekte leningen zullen volledig op elkaar aansluiten en geen risico's voor de Gemeenschap met zich brengen.

Voorstel voor een
BESLUIT VAN DE RAAD

betreffende de toekenning van financiële bijstand
op middellange termijn
aan Estland, Letland en Litouwen

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, inzonderheid op artikel 235,

Gezien het voorstel van de Commissie(1), ingediend na raadpleging van het Monetair Comité,

Gezien het advies van het Europees Parlement(2),

Overwegende dat Estland, Letland en Litouwen fundamentele politieke en economische hervormingen tot stand brengen en hebben besloten hun economie naar een marktmodel in te richten;

Overwegende dat de financiële steun van de Gemeenschap voor de hervormingen het wederzijdse vertrouwen zal versterken en Estland, Letland en Litouwen dichter bij de Gemeenschap zal brengen;

Overwegende dat de handelsbetrekkingen en economische banden tussen de Gemeenschap en Estland, Letland en Litouwen zich naar verwachting zullen ontwikkelen in het kader van de samenwerkingsovereenkomsten van 1992;

Overwegende dat Estland, Letland en Litouwen hebben verzocht om financiële bijstand van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de Groep van 24 industrielanden en de Europese Gemeenschap en dat, naast het geschatte totaalbedrag van de geldmiddelen die aan deze landen kunnen worden verstrekt door het IMF en de Wereldbank, nog een tekort van in totaal ongeveer 600 miljoen USD dient te worden gedekt om de nodige financieringswaarborgen

---

(1)
(2)

te bieden voor de stand-by-overeenkomsten die deze landen naar verwachting met het IMF zullen sluiten op basis van hun economische aanpassings- en hervormingsprogramma's;

Overwegende dat de ramingen van het tekort zijn verstrekt door het IMF in nauw overleg met de Commissie en de Groep van 24 industrielanden;

Overwegende dat de Commissie, als coördinator van de bijstand van de Groep van 24 industrielanden, die landen heeft verzocht financiële bijstand op middellange termijn aan Estland, Letland en Litouwen te verstrekken;

Overwegende dat de toekenning door de Gemeenschap van leningen op middellange termijn aan Estland, Letland en Litouwen een passende maatregel is om de betalingsbalans van die landen te ondersteunen en hun reservepositie te versterken;

Overwegende dat de risico's in verband met de in de algemene begroting van de Europese Gemeenschappen toegekende garanties zullen worden besproken in het kader van de vernieuwing in 1992 van het Interinstitutioneel Akkoord over de begrotingsdiscipline en de verbetering van de begrotingsprocedure;

Overwegende dat de lening van de Gemeenschap door de Commissie dient te worden beheerd;

Overwegende dat het Verdrag, afgezien van artikel 235, niet voorziet in bevoegdheden voor de aanneming van dit besluit,

BESLUIT :

Artikel 1

1. De Gemeenschap verstrekt Estland, Letland en Litouwen leningen op middellange termijn voor een hoofdsom van ten hoogste respectievelijk 40 miljoen ecu, 80 miljoen ecu en 100 miljoen ecu, met een looptijd van maximaal zeven jaar, ten einde bij te dragen tot ondersteuning van de betalingsbalanssituaties en de reservepositles te versterken.

2. Daartoe wordt de Commissie gemachtigd namens de Europese Economische Gemeenschap de nodige middelen op te nemen die in de vorm van leningen ter beschikking van Estland, Letland en Litouwen worden gesteld.

3. Deze leningen worden in nauw overleg met het Monetair Comité door de Commissie beheerd op een wijze die met de tussen het IMF en Estland, Letland en Litouwen te sluiten overeenkomsten in overeenstemming is.

Artikel 2

1. De Commissie wordt gemachtigd, na overleg met het Monetair Comité, met de Estlandse, Letse en Litouwse autoriteiten te onderhandelen over de aan de leningen te verbinden voorwaarden op het gebied van het economisch beleid. Die voorwaarden moeten in overeenstemming zijn met de in artikel 1, lid 3, bedoelde overeenkomsten en met de door de Groep van 24 te treffen regelingen.

2. De Commissie onderzoekt op gezette tijden, in samenwerking met het Monetair Comité en in nauwe coördinatie met de Groep van 24 en het IMF, of het economische beleid in Estland, Letland en Litouwen in overeenstemming is met de doelstellingen van deze leningen en of aan de daaraan verbonden voorwaarden wordt voldaan.

Artikel 3

1. De leningen worden afzonderlijk, van geval tot geval, ter beschikking van Estland, Letland en Litouwen gesteld. Elke lening wordt in twee tranches uitgekeerd.

2. De eerste tranche wordt telkens uitgekeerd zodra een "stand-by-overeenkomst" met het IMF is gesloten. Met inachtneming van het bepaalde in artikel 2, lid 2, wordt de tweede tranche uitgekeerd wanneer de tenuitvoerlegging van deze overeenkomst bevredigend verloopt en niet eerder dan het tweede kwartaal van 1993.

3. De middelen worden aan de centrale banken overgemaakt.

Artikel 4

1. De respectieve in artikel 1 bedoelde transacties tot het opnemen en verstrekken van leningen worden met dezelfde valutadatum afgesloten en mogen voor de Gemeenschap geen looptijdtransformatie, wisselkoers- of renterisico, noch enig ander commercieel risico met zich brengen.

2. De Commissie neemt, indien Estland, Letland of Litouwen dat verlangt, de nodige maatregelen om in de respectieve leningsvoorwaarden een beding inzake vervroegde aflossing op te nemen en dit toe te passen.

3. De Commissie kan, op verzoek van Estland, Letland en Litouwen en indien de omstandigheden een verbetering van de rente op de respectieve verstrekte leningen mogelijk maken, haar oorspronkelijk opgenomen leningen geheel of gedeeltelijk herfinancieren of de desbetreffende financiële voorwaarden herstructureren. De herfinancieringen en herstructureringen geschieden onder de in lid 1 gestelde voorwaarden en mogen niet leiden tot een verlenging van de gemiddelde looptijd van de betrokken opgenomen leningen, noch tot een verhoging van het op de dag van die herfinancieringen en herstructureringen, tegen de lopende wisselkoers omgerekende, nog af te lossen bedrag.

4. Alle kosten die de Gemeenschap bij het sluiten en uitvoeren van de in dit besluit bedoelde transacties maakt, komen op passende wijze ten laste van Estland, Letland en Litouwen.

5. Het Monetair Comité wordt van de ontwikkelingen met betrekking tot de in de leden 2 en 3 bedoelde verrichtingen in kennis gesteld.

Artikel 5

De Commissie brengt ten minste eenmaal per jaar aan het Europese Parlement en aan de Raad verslag uit over de tenuitvoerlegging van dit besluit, welk verslag een evaluatie omvat.

Gedaan te Brussel,

Voor de Raad,

De Voorzitter

FINANCIEEL MEMORANDUM

1. Betrokken begrotingslijn

Artikel (...) leninggarantie voor bijstand aan Estland, Letland en Litouwen (op te voeren door middel van een gewijzigde en/of aanvullende begroting).

2. Referenties (rechtsgrond)

Artikel 235 van het Verdrag

3. Indeling van de uitgaven

Verplichte uitgaven

4. Omschrijving en motivering van de maatregel

a) Omschrijving van de maatregel

Toekenning van een garantie van de Gemeenschap voor afzonderlijke leningen aan Estland, Letland en Litouwen ter ondersteuning van de betalingsbalans van die landen en ter versterking van hun reservepositie.

b) Motivering van de maatregel

- G24 en de Raad van de EEG hebben, naar aanleiding van een verzoek van Estland, Letland en Litouwen, in beginsel ingestemd met het verlenen van bijstand.

- De begrotingsplaats dient om over een begrotingsstructuur te beschikken voor de garantie die door de Europese Gemeenschap wordt geboden als dekking voor de aan Estland, Letland en Litouwen verstrekte leningen.

5. Aard van de uitgaven en wijze van berekening

a) Aard van de uitgaven

Garantie voor afzonderlijke leningen aan Estland, Letland en Litouwen.

b) Wijze van berekening

Een vermelding "p.m." wordt voorgesteld aangezien het bedrag en het tijdstip van een eventueel beroep op deze begrotingsplaats niet voorzien kunnen worden en omdat verwacht wordt dat van deze begrotingsgarantie geen gebruik zal worden gemaakt.

6. Gevolgen van de maatregel voor de beleidskredieten

Uitsluitend in het geval van een daadwerkelijk beroep op de garantie.

7. Financiering van de beleidsuitgaven

- Opvoering van een krediet op de begrotingslijn door overschrijving, wederaanwending van terugbetaalde bedragen (artikel 27, lid 3, van het Financieel Reglement van 1977) of door middel van een gewijzigde en/of aanvullende begroting.

- Ten einde aan haar verplichtingen te voldoen kan de Commissie voorlopig de aflosssingen en rentebetalingen financieren met eigen kasmiddelen. In dat geval is artikel 12 van de Verordening (EEG, Euratom) nr. 1522/89 van de Raad van 29 mei 1989 van toepassing.

- 14 -

ISSN 0254-1513

COM(92) 410 def.

DOCUMENTEN

NL **11**

Catalogusnummer : CB-CO-92-427-NL-C

ISBN 92-77-47855-1

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen
L-2985 Luxemburg